

5.3.2019.

409/1

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ – ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА

У складу с чланом 143. Статута Универзитета у Београду — Филозофског факултета у Београду имам част да поднесем

ПРИМЕДБУ

на реферат Комисије за припрему реферата о кандидатима пријављеним на конкурс и предлагање кандидата за избор у звање доцента за ужу научну област
Историја српског народа у новом веку

На веб порталу Универзитета у Београду – Филозофског факултета (даље: ФФ) 18. фебруара 2019. предочен је јавности реферат, који је потписало и Изборном већу (даље: ИВ) поднело **четворо** од петоро изабраних чланова Комисије:

- Др Сузана Рајић, редовни професор на ФФ,
- Др Радош Љушић, редовни професор на ФФ,
- Др Милош Јагодић, редовни професор на ФФ и
- Др Владан Гавриловић, редовни професор на Филозофском факултету у Новом Саду.

После опширне анализе конкурсне документације, коју су поднела тројица кандидата пријављених на конкурс:

- Др Небојша Шулетић, доцент на ФФ,
- Др Милош Ђорђевић, доцент на Филозофском факултету у Нишу и
- Др Урош Шешум, истраживач-сарадник на Одељењу за историју ФФ,

Комисија је „на основу поднете документације, броја научних радова, квалитета научних радова, оцена на приступном предавању, наставног и ваннаставног рада“, препоручила ИВ ФФ да за доцента за ужу научну област Историја српског народа у новом веку **изабере др Уроша Шешума**.

ПРОФ. ДР ЉИЉАНА ЧОЛИЋ, редовни професор на Филолошком факултету у Београду, **није подржала предлог Комисије**, али разлоге неслагања са закључним предлогом и препоруком осталих чланова Комисије није образложила.

Сматрам да ИВ ФФ **не треба да прихвати** предлог Комисије, јер су подношењем овог реферата његови потписници:

- Угрозили реализацију наставног процеса и кадровски ослабили Одељење за историју ФФ.
- Обесмислили изборну процедуру спровођењем „дисциплинског поступка“ и изрицањем личних увреда доц. др Н. Шулетићу.
- Показали висок степен нестручности и интелектуалног непоштења у оцени научних радова доц. др Небојше Шулетића.
- Продужили низ манипулација академским процедурама на ФФ, у којима потписници реферата подношењем необјективно сачињених извештаја и предлога различитим установама образовног система наносе штету како ФФ тако и академској заједници у целини.

У даљем тексту ћемо образложити наведене закључке, а о четвртој ставци и начину на који поједини редовни професори и шефови катедара Одељења за историју угрожавају систем средњег и високог образовања у Републици Србији детаљније ћемо писати у посебној публикацији, будући да ово питање има шири друштвени значај и оставља у сенци и судбину овог Реферата и сва садашња, будућа, спорна и неспорна кадровска питања на Одељењу за историју ФФ.

1. О УГРОЖАВАЊУ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА НА ФФ

У рубрици под насловом „Наставни и други облици рада на Филозофском факултету и изван њега“ потписници реферата кажу следеће:

У изборном периоду 2014–2018, **најпре са проф. др Војином Дабићем**, а у последње три школске године **самостално**, доц. др Шулетић држао је наставу из предмета *Историја српског народа (XVI–XVIII век)* и курсева *Српски народ у Хабзбуршкој монархији од почетка XVI до краја XVIII века* и *Српски народ под турском влашћу од почетка XVI до краја XVIII века*. Податке о резултатима студентске евалуације није доставио у конкурсној документацији, као ни конкретне податке о учешћу у комисијама и менторствима завршних радова на свим нивоима студија.

Катедра за историју српског народа у новом веку (даље: Катедра) једна је од организационих јединица Одељења за историју ФФ и њен основни задатак је да координира наставним и научним радом у ужој научној области Историја српског народа у новом веку. Према постојећем акредитованом програму основних студија историје на ФФ, чланови Катедре реализују наставу из **три обавезна предмета**:

- Историја српског народа (16–18. век),
- Историја српског народа у 19. и почетком 20. века и
- Увод у историјске студије.

Табела 1. Структура Катедре за историју српског народа у новом веку и обавезни предмети на којима чланови Катедре реализују наставу

НАСТАВНИК	ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТ
Др Радош Љушић, редовни професор	НЕ ДРЖИ НАСТАВУ
Др Сузана Рајић, редовни професор	Историја српског народа у 19. и почетком 20. века
Др Милош Јагодић, редовни професор	
Др Данко Леовац, доцент	
Др Чedomир Антић, ванредни професор	Увод у историјске студије
Др Небојша Шулетић, доцент	Историја српског народа (16–18. век)

Шеф Катедре, **проф. др Радош Љушић**, акредитован је за предмет *Историја српског народа у 19. и почетком 20. века*, али он **скоро 20 година уопште не држи наставу**. Уместо проф. др Р. Љушића, наставу на овом предмету у петом и шестом семестру реализују проф. др Сузана Рајић, проф. др Милош Јагодић и доц. др Данко Леовац.

Пре одласка у пензију **ванредног професора** Војина Дабића (1949–2017), наставу на предмету *Историја српског народа (16–18. век)* су у трећем и четвртном семестру реализовали проф. др В. Дабић и доц. др Н. Шулетић. После одласка у пензију проф. др В. Дабића, у радни однос је примљен доц. др Данко Леовац, који је у наставном и научном раду највише упућен на сарадњу с проф. др С. Рајић. Будући да колега Леовац истражује теме из 19. и 20. века укључен је на предмет *Историја српског народа у 19. и почетком 20. века*.

Доц. др Н. Шулетић, с друге стране, „**самостално**“ држи наставу на предмету *Историја српског народа (16–18. век)*.

Сада потписници реферата предлажу ИВ да се из наставе удаљи доц. др Н. Шулетић – **последњи акредитовани наставник на обавезном предмету *Историја српског народа (16–18. век)*** – а да се у радни однос прими **још један доцент који изучава теме из 19. и 20. века**. Овога пута, у питању је колега који је у досадашњем научном раду углавном био упућен на сарадњу с проф. др М. Јагодићем. Притом се ова кадровска промена ИВ предлаже **усред школске године** и не указује на чињеницу да Катедра нема компетентног наставника за обавезни предмет *Историја српског народа (16–18. век)*. Доказ за ову тврдњу изнећу у завршном делу примедбе.

2. „ДИСЦИПЛИНСКИ ПОСТУПАК“ И ЗЛОНАМЕРНА СЕЛЕКЦИЈА ПОДАТАКА

На основу увида у Архиве Филозофског факултета и Одељења за историју ФФ, Комисија сматра да је доц. др Небојша Шулетић у септембру 2018. учинио озбиљне повреде у обављању посла наставника Филозофског факултета. [...]

Комисија сматра да наведеним поступком доц. др Небојша Шулетић није испунио своје обавезе из описа посла наставника, и то да „организује и спроводи различите облике провере знања и испите“; буде „ментор студентима при изради завршних радова на свим нивоима студија“ и „развија колегијалне односе са другим члановима академске заједнице“ (члан 33, став 1.3, алинеје 2, 5, 10 *Правилника о унутрашњој систематизацији и организацији радних места на Филозофском факултету у Београду*). [...]

Комисија сматра да је доц. др Небојша Шулетић учинио прекршај члана 101, став 3, алинеја 1 *Правилника о раду Универзитета у Београду – Филозофског факултета* неоправданим одбијањем да обавља послове из делокруга рада наставника. [...]

На основу свега раније наведеног, Комисија закључује: 1) да кандидат доц. др Небојша Шулетић испуњава минималне услове за избор у звање доцента за ужу научну област Историја српског народа у новом веку; 2) да кандидат не заслужује избор у звање доцента због учињених повреда у обављању посла наставника у септембру 2018, и то да: „организује и спроводи различите облике провере знања и испите“; буде „ментор студентима при изради завршних радова на свим нивоима студија“ и „развија колегијалне односе са другим члановима академске заједнице“ (члан 33, став 1.3, алинеје 2, 5, 10 *Правилника о унутрашњој систематизацији и организацији радних места на Филозофском факултету у Београду*).

Сматрамо да је само садржај последњег пасуса довољан разлог да ИВ не прихвати овај реферат. Утврђивање одговорности по питању повреде одредби из поменутих правилника није у надлежности потписника реферата, већ Послодавца (ФФ), кога заступа декан ФФ. Декан, међутим, никада није позивао на одговорност доц. др Н. Шулетића, никада му није предочио неку повреду радних обавеза, никада га није саслушавао нити му изрекао било какву примедбу на рад. Сматрамо да потписници реферата имају право да износе податке о доц. др Н. Шулетићу који су релевантни за избор, а познати су им само из личног искуства, али интелектуално поштење их обавезује да то чине у једнакој мери и објективно и када је реч о детаљима који препоручују и када је реч о детаљима који дисквалификују кандидате. Пошто „дисциплински поступак“ нису утемељили нити на одлукама декана нити на актима до којих су заиста дошли „увидом у архиве“, већ на „актима“ које је унапред припремио, „архивирао“ и протумачио управник Одељења за историју, проф. др М. Јагодић, сматрамо да би се оптужбе против доц. др Н. Шулетића могле прихватити једино као „лично искуство“ потписника реферата.

Уважавајући њихово мишљење, да доц. др Н. Шулетић није добар колега, што је чинилац који дисквалификује кандидата, сматрамо да су потписници могли да било „увидом у архиве“ било на основу „личног искуства“ укажу и на неке афирмативне чиниоце. **Комисија, на пример, није узела у разматрање податке о**

студентској евалуацији педагошког рада кандидата, под изговором да их кандидат није доставио у конкурсној документацији. Резултате студентског вредновања педагошког рада доц. др Н. Шулетића на обавезном двосеместралном предмету *Историја српског народа XV–XVIII век* у школској 2017/18. години дајемо на увид члановима ИВ у прилозима бр. 4 и 5. **Под истим изговором, чланови Комисије нису разматрали Шулетићева учешћа у „комисијама и менторствима завршних радова на свим нивоима студија“.** Комисија то није чинила чак ни у случајевима који су им познати из личног наставничког искуства. Др Н. Шулетић је, на пример, био члан комисије за одбрану докторске дисертације др Ненада Нинковића, доцента на Филозофском факултету у Новом Саду, што је познато проф. др Владану Гавриловићу, који је био ментор овом кандидату. Да је др Н. Шулетић био ментор студенткиње Лидије Ђурашевић познато је проф. др Сузани Рајић и проф. др Милошу Јагодићу, јер су пре свега неколико месеци били чланови комисије пред којом је поменута студенткиња бранила свој мастер рад. Могло би се навести још сличних примера, који показују тежњу чланова Комисије да од чланова ИВ скривају податке који иду у прилог кандидату доц. др Н. Шулетићу.

3. НЕКОЛИКО АРГУМЕНАТА О ЗЛОНАМЕРНОСТИ КОМИСИЈЕ У АНАЛИЗИ НАУЧНИХ РАДОВА ДОЦ. ДР Н. ШУЛЕТИЋА

а) О анализи чланка „*Каталоги старешина Самоковске епархије*“

У начину на који су анализирани научни радови кандидата, Комисија је у више наврата показала злу намеру према доц. др Н. Шулетићу. Илустроваћемо ово запажање анализом текста којим је приказан чланак доц. др Н. Шулетића „Каталог старешина Самоковске епархије (XVI–XVIII век). Прилози Српском биографском речнику Матице српске“, *Зборник Матице српске за историју* 97–1 (2018), 29–51. У опису садржаја и научне вредности поменутог чланка масним словима смо означили три места на која желимо да скренемо пажњу члановима ИВ.

У уводном делу рада, кандидат је указао на методолошке проблеме са којима се писци лексикографских одредница за *Српски биографски речник* из периода ране модерне историје суочавају због постојећих недостатака у старијој литератури и публикованим изворима, а потом је, на основу литературе, описао и картографски приказао територијални обухват Самоковске епархије Пећке патријаршије. **При томе је користио текст и карту из свог раније објављеног рада Коласијска епархија и њене старешине у њурским њојисним књигама (1662–1766), Српске студије 3 (2012), 168, 172–173, но погрешно га је у напомени 6 цитирао као да је објављен у часопису Српске студије 1 (2010), 167–169.** У централном делу рада, Шулетић је, превасходно на основу публикованих извора и два раније необјављена извора османског порекла, написао петнаест биографија самоковских епископа, обухватајући период од средине шеснаестог века до 1778. Биографије су написане уз цитирање извора и опширније, него што је то уобичајено у лексикографским

публикацијама. Обједињене, представљају допринос познавању историје Пећке патријаршије. На крају рада кандидат је приложио два документа османског порекла у оригиналу и преводу на српски језик, који представљају Регистре берата издатих самоковским епископима 1702–1734. и 1734–1754.

ПРВИ доказ зле намере исказан је у навођењу детаља који немају значај за утврђивање вредности остварених научних резултата. То што је кандидат начинио лапсус у напмени број 6 не говори ништа о квалитету научног рада, али сведочи о двама чињеницама. Прво, о томе да је Комисија имала жељу да пронађе и истакне што већи број грешака у радовима доц. др Н. Шулетића, и друго, да јој то није полазило за руком, па је морала да се задовољи навођењем оваквих баналности. Ово запажање још боље илуструје одломак из приказа чланка „Југоисточна граница Српске патријаршије у доба османске владавине“, где се каже:

У напмени 10, кандидат је цитирао архивски документ, али не и **свој магистарски рад у коме је на исти начин користио исти документ (страница 105 магистарског рада).**

Рукопис поменутог магистарског рада који је одбрањен на ФФ 2008. није објављен и **кандидат га није доставио у конкурсној документацији.** Комисија је, упркос томе, **уложила напор** да дође до овог рукописа и пажљиво га проучи.

ДРУГИ доказ зле намере садржан је у тврдњи да је кандидат у двама радовима **користио исти текст и карту.** У прилогу бр. 1 дају се на увид мапе које је доц. др Шулетић „користио“ у поменутим радовима, тако да чланови ИВ могу сами да закључе **колико је интелектуалног поштења садржано у овом исказу редовних професора нашег факултета.** Пошто се на примеру обмане с мапама јасно виде зле намере чланова Комисије према кандидату, на питање спорног текста само ћемо се овлаш осврнути. Иако су у другим случајевима показивали спремност да детаљно описују лапсусе из научног апарата, у овом случају чланови Комисије нису навели који је то текст и на који начин кандидат „користио“ и двама радовима. Кандидат је у поменутим радовима, између осталог, утврђивао међе Коласијске (Ђустендилске) и Самоковске епархије Српске патријаршије. „Коришћење текста“ може да се односи само на опис њихове заједничке границе, која је у оба чланка приказана на сличан начин јер их чине исти географски објекти.

ТРЕЋИ доказ зле намере садржан је у опису и оцени „централног дела рада“, где се каже, да је аутор **„превасходно на основу публикованих извора** и два раније необјављена извора османског порекла, написао петнаест биографија самоковских епископа“, а оне „обједињене, представљају допринос познавању историје Пећке патријаршије“. Комисија је на тај начин избегла да укаже на садржаје којима је овај чланак проширио постојећа научна знања, иако су они сажето, јасно и прегледно приказани у Табели 1. на 47. страни чланка. Табела је приложена овој примедби као прилог број 3, а из ње се може видети да је у чланку утврђен нови каталог старешина Самоковске епархије, који је у односу на стари потпунији и тачнији. Утврђен је идентитет двојице раније непознатих архијереја (Висарион и Григорије),

један раније „познати“ (Теофаније) је искључен, јер је доказано да је у литературу уведен због грешке у читању документа. Идентитет владике Ананија је доведен у питање. Биографије већине архијереја су обogaћене новим подацима, а за осморицу, која су раније била позната само из спорадичних записа на маргинама црквених књига, први пут је утврђена поуздана хронологија управе. Ови научни резултати су толико јасно представљени у рубрикама „стари каталог“ и „нови каталог“ у приложеној табели, да се њихово изостављање из оцене вредности научноистраживачког рада може објаснити само злом намером чланова Комисије према кандидату.

б) *О сѣуденѣском сасѣаву Селчука Урала, некомѣейенѣности чланова Комисије и ѣроблему хѣерѣпродукције квазинаучних радова*

У оцени Шулетићевог чланка „Становништво санѣака Пакраѣ 1565. године“, чланови Комисије су изнели једну значајну опаску.

Кандидату се мора замерити што у уводу није навео да је на основу анализе истог документа турски историчар Селчук Урал објавио рад *Pakrački sandžak u drugoj polovici 16. stoljeća*, *Scrinia Slavonica* 11 (2011), 61–78. Упоредном анализом та два рада закључује се да је Шулетић написао рад независно од Урала, али је **позивање на претходни историографски резултат ипак било методолошки нужно**.

Чланак који су потписници реферата пронашли у претраживачу *Гуѣл* је **мастер рад** (!) турског историчара Селчука Урала. Објављен је најпре 2009. под насловом „Onaltıncı yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı hâkimiyetinde Pakrac Livası“ у часопису *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, који издаје турски Универзитет Сакарја (*Sakarya Üniversitesi*) у Адапазару. У питању је школски састав још увек недовољно обученог младог историчара, који је у време када је писао рад лоше познавао топонимастику Славоније, па није био у стању да у османском рукопису правилно прочита чак ни имена важнијих насеља и области. Топоним Дреновац је, на пример, читао као *Dimenofça*, Белу Стену као *Belaaşanıya*, Кукуњевац као *Kirkilumiç*, Шаговину као *Şagıye*, Подбучје као *Bodboca*, Добру Кућу као *Dubrokovik*, Чакловац као *Çanlukolomac*, Ступчаницу као *İştobiycangiç*, Пакршку Среду као *Bakırşafa*, Контовац као *Kolkovac*. Књига коју потписници Реферата помињу је проширена верзија поманутог **мастера рада**. Има 82 странице и објављена је **без стручне рецензије**. Ова замерка јасно сведочи о томе да потписници реферата упркос високим академским звањима немају довољно стручних знања, да би ИВ дали ваљану оцмену вредности научног рада кандидата.

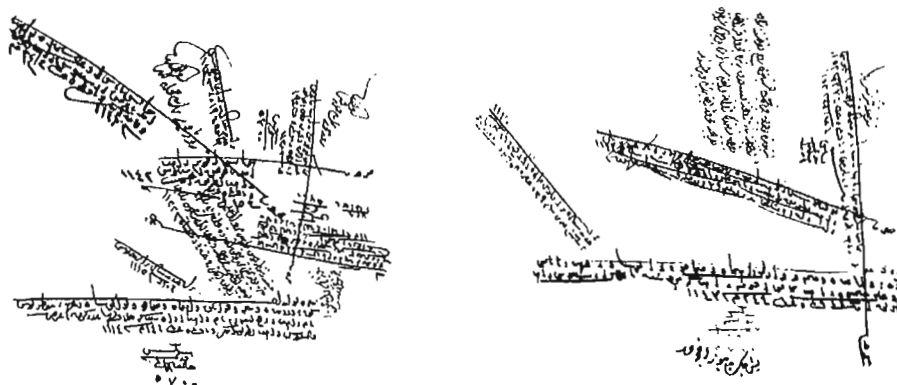
У даљем тексту желимо начелно да оспоримо став потписника реферата, да је позивање на претходне историографске резултате методолошки нужно. С овим ставом могли би да се сложимо да научна заједница није оптерећена проблемом **хиперпродукције квазинаучних радова**, којем свој допринос дају и потписници реферата. Ову тврдњу илустроваћемо двама примерима, који показују да потписници реферата можда јесу формално, али **нису суштински компетентни да оцењују научне резултате доц. др Н. Шулетића**.

Чланови Комисије у реферату тврде да је у чланку *Кашало* самоковских ейискоја, кандидат „**користио текст и карту из свог раније објављеног рада**“ Коласијска ейархија.

Прилог 2. Факсимили османских докумената из чланка доц. др Н. Шулетића „Каталог самоковских епископа“ (стр. 48, 49)

Због непрофесионалног вођења кадровске политике на Одељењу за историју и манипулација изборним процедурама, што је довело до искључења **проф. др Александра Фотића** из наставе, **ниједан** наставник Филозофског факултета у Београду није у стању да обучава студенте у раду с овом врстом извора.

Прилог 3. Табела из чланка доц. др Н. Шулетића „Каталог самоковских епископа“ (стр. 47)

Табела 1. Каталог старешина Самоковске епархије (1565–1778)

СТАРИ КАТАЛОГ	НОВИ КАТАЛОГ
Митрофан (дупнички, пом. 1565)	Митрофан еп. дупнички, око 1565 (?)
Јоасаф (пом. 1578)	Јоасаф пом. 27. I 1578.
Ананије (пом. пре 1666)	Ананије (?)
Висарион (пом. 1646, 1682)	Висарион (пом. 1646, † пре 22. IX 1671)
	Висарион (пом. IX 1682)
Нектарије (пом. 1703, 1710)	Григорије (пре 1702)
	Нектарије (1702–1710)
Данило (прва половина 18. в.)	Данило (1710–1716)
Доситеј (прва половина 18. в.)	Доситеј (1716–1718)
Кирил (пом. 1725)	Кирил (1718–1729)
Јефрем (пом. 1732, 1734)	Јефрем (1729–1734)
Симеон (умро 1737)	Симеон (1734–1737)
Мелетије (пом. 1747)	Мелетије (1740–1754)
Теофаније (пом. 27. IV 1754)	Неофит (1754–1778)
Неофит (пом. 1766, † 1778)	

Прилог 4. Студентско вредновање педагошког рада доц. др Н. Шулетића на обавезном предмету *Историја српског народа (XVI–XVIII век)*

Школска година 2017/18.

ПРЕДАВАЊА

Образац 2.

**ИНДИВИДУАЛНИ СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ О ВРЕДНОВАЊУ
ПЕДАГОШКОГ РАДА НАСТАВНИКА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Назив факултета **Филозофски факултет**

Име, презиме и звање наставника чији је рад вреднован **Шулетић Небојша**

Назив студијског програма **Основне академске - Историја**

Назив и шифра предмета **14ИСИСН Историја српског народа (16 – 18. век)**

Укупан број студената који имају обавезу да слушају наставника на овом предмету **82**

Број студената који су учествовали у вредновању наставника на овом предмету **39**

РБ.	ТВРДЊЕ	Просечна оцена
1	Предавања се редовно одржавају	4,95
2	Консултације се редовно одржавају	4,83
3	Разумљивост и начин излагања материје предвиђене предметом	4,90
4	Усаглашеност плана предавања и обима материје предвиђене предметом	4,89
5	Подстицање студента на активност, критичко размишљање и креативност	4,87
6	Предавања наставника помажу студенту да лакше савлада материју предвиђену предметом	4,90
7	Обим и квалитет препоручене литературе	4,62
8	Наставник даје корисне информације за будући рад студената	4,90
9	Наставник одговара на питања и води рачуна о студентским коментарима	4,95
10	Професионалност и етичност наставника у комуникацији са студентима	4,82
11	Објективност и непристрасност у оцени знања студента	4,92
12	Општи утисак	4,97
	УКУПНА ПРОСЕЧНА ОЦЕНА	4,88

Прилог 5. Студентско вредновање педагошког рада доц. др Н. Шулетића на обавезном предмету *Историја српског народа (XVI–XVIII век)*

Школска година 2017/18.

ВЕЖБЕ

Образац 2.

ИНДИВИДУАЛНИ СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ О ВРЕДНОВАЊУ
ПЕДАГОШКОГ РАДА НАСТАВНИКА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Назив факултета **Филозофски факултет**

Име, презиме и звање наставника чији је рад вреднован **Шулетић Небојша**

Назив студијског програма **Основне академске - Историја**

Назив и шифра предмета **14ИСИСН Историја српског народа (16 – 18. век)**

Укупан број студената који имају обавезу да слушају наставника на овом предмету **82**

Број студената који су учествовали у вредновању наставника на овом предмету **39**

РБ.	ТВРДЊЕ	Просечна оцена
1	Вежбе се редовно одржавају	5,00
2	Консултације се редовно одржавају	4,95
3	Разумљивост и начин излагања материје предвиђене предметом	4,90
4	Подстицање студента на активност, критичко размишљање и креативност	4,92
5	Вежбе сарадника помажу студенту да лакше савлада материју предвиђену предметом	4,92
6	Сарадник даје корисне информације за будући рад студената	4,95
7	Сарадник одговара на питања и води рачуна о студентским коментарима	4,95
8	Професионалност и етичност сарадника у комуникацији са студентима	4,87
9	Објективност и непристрасност у оцени знања студента	5,00
10	Општи утисак	5,00
	УКУПНА ПРОСЕЧНА ОЦЕНА	4,95

Први пример квазинаучне хиперпродукције узимамо из научног опуса **проф. др Радоша Љушића**. Материјали које је проф. др Р. Љушић недавно подносио ИВ ради продужења радног односа садрже податак о његовом учешћу на међународном научном скупу *Ислам, Балкан и велике силе (XIV–XX век)*. Овај скуп је одржан 11–13. децембра далеке 1996. у организацији Историјског института САНУ. У зборнику саопштења с овог скупа објављен је рад проф. др Р. Љушића под насловом „Турско наслеђе у Кнежевини и Краљевини Србији“. У овом раду потписник реферата је изнео следећа „научна“ запажања:

Турско наслеђе не престаје укидањем феудализма и стварањем вазалне државе, оно се осећа још дуго.

Покушаћемо да овај проблем представимо на посебан начин, изношењем пет типолошких представника Срба 19. века.

Аџанлија, Србин-муслиман, дахија; убијен као пример однарођеног представника народа. Други су бежали или су протеривани током и после Првог и Другог устанка. Касније следи прича о њему.

Тома Вучић-Перишић, Србин турске крви. О измешаности српско-турске крви леп пример налазимо у Томи Вучићу-Перишићу. Добивши једном незаслужене батине од сина, мајка је обасула Тому грдњом: „Твоје ћуди потврђују општу повику да си син Турчина!“ Још два извора потврђују ову, рекли бисмо, поуздану мајчину тврдњу. „Вучића је зачала мати у греху, на стану код коњушнице, са субашом турским, а родила га је у Срему у Прњавору Јазачком“.

Аганлија и Вучић су два антипода, Турчин српске крви и Србин турске крви. Проучавање ове појаве од посебног је значаја у одређивању карактерних особина појединаца и целог народа.

Из наведеног текста следи, да је насиље у породици Томе Вучића-Перишића било биолошки условљено. На особине преосталих трију „типова“ нису пресудно утицали биолошки чиниоци, већ њихов однос према „Европејству“.

Кнез Милош је и „Турчин“ и Србин. Иако је живео 20 година у изгнанству (добар део у Бечу), никада није био Европејац. Он је прилагодљив српско-турски тип.

Димитрије Давидовић је [...] оставио у аманет да му на гробу напишу: „Димитрије Давидовић – сав Србин“. Он је утро пут потоњим чиновничким нараштајима: одрећи се турског, освежити српско и угледати се на европско.

Јован Рисџић [...] представник је углађеног европског господина у Србији.

У завршном делу чланка, проф. др Р. Љушић резимира своје особено виђење етничког идентитета и карактера људи и утврђује правце будућих истраживања:

„Мучни трагови“ турске владавине осећају се и данас. Најпроблематичније је утврдити неке биолошке и антрополошке појаве, као што су: колико има турске крви у српској крви, колико су карактерних црта међу собом разменили српски и турски тип? Колико су ова истраживања неопходна види се и на следећим примерима. Јован Мишковић је у једном делу Срба из источне Србије видео „обележја турске расе“, а Каниц давно србизоване претке Тимочана.

Овај чланак проф. др Р. Љушић поново је објавио у другом тому збирке својих чланака *Србија 19. века: изабрани радови* (Београд: Новинско издавачка установа „Војска“ 1998, 72–85), и у часопису Савеза историчара Југославије *Насијава историје* (IV–8, 1998, 56–69).

Осим тога, **текст из овог чланка користио је** на 39. страни монографије *Љубави српских владара и њолићичара* (Ниш: Зограф 2006), коју је **рецензирала проф. др Сузана Рајић** где између осталог пише:

О измешаности српско-турске крви, а потом и српско-грчке, леп пример налазимо у Томи Вучићу Перишићу. Добивши једном згодом незаслужене батине од обесна сина, мајка је обасула Тому грдњом: „Твоје ђуди потврђују општу повику да си син Турчина!“

Још два извора на исти начин потврђују то мајчино казивање. „Вучића је зачала мати у греху, на стану код коњушнице, са субашом турским, а родила га је у Срему, у Прњавору Јазачком.“

Иако је у својој кући живео као европски господин, он се према народу, нарочито када је смиривао побуне, као и према својим укућанима, понашао сурово, као најгори турски силеџија. У сваком кутку куће држао је вешто распоређено оружје, које је одавало старог крцалију.

Чини се да идеју о биолошкој основи етничког идентитета и карактера људи проф. др Р. Љушић није напустио до данашњих дана, будући да у књизи *Вујкина врайша: хроника њодјорској села Исиок* (Београд: Фреска 2011), чији је **рецензент проф. др Милош Јагодић**, на страни 81. пише:

Вековима измешани са Шиптарима, Срби су примили неке њихове карактерне особине, као и они српске. **У Шиптарима, уз то, тече много српске крви, више него шиптарске у Србима**, што је пре свега последица одвођења и поарбанашења девојака, и преверавања и арбанашења мушкараца.

Да закључимо. Иако је аутор наведених текстова редовни професор ФФ, иако су наведени текстови публиковани у издањима угледних установа српске науке и културе, иако су их рецензирали угледни научници, наведени текстови **пример су квазинаучне хиперпродукције** и позивање истраживача на овакве историографске резултате не само да **није методолошки нужно**, већ је и непожељно. Такође, наведени текстови сведоче да проф. др Р. Љушић суштински није компетентан нити да оцењује научну вредност Шулетићевих радова нити да обавља дужност наставника и шефа Катедре на Одељењу за историју ФФ.

*

Други пример квазинаучне хиперпродукције узимамо из научног опуса **проф. др Владана Гавриловића**. Недавно смо добили молбу да рецензирамо чланак овог потписника реферата под насловом *Ойис Будимске ејархије 1755. јодигне*. Одлучили смо да одбијемо ову молбу, чим смо прочитали наслов и прве речи апстракта:

Много пре Сеобе 1690. године српски народ у Угарској је имао изграђену црквену организацију. Она је оличена и у једној од најстаријих српских митрополија на тлу угарске државе – у **српској православној митрополији будимској која се помиње још у XV веку, односно за време српске Деспотовине Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића.**

На првим страницама рада, аутор је запазио да су се Срби после пада Српске деспотовине (1459) насељавали у Краљевини Угарској, а онда записао следеће:

Тако поприлично насељена и омеђена територија српског народа у Угарској је убрзо захтевала и своју **црквену организацију, која је оличена у једној од најстаријих српских митрополија на тлу угарске државе – у српској православној митрополији будимској. Сматра се, према неким изворима, да је њен први епископ био, вероватно још у време деспота Стефана Лазаревића и његовог наследника Ђурђа Бранковића, архиепископ Сава.**

После имена архиепископа Саве потписник реферата навео је напомену у којој пише:

У једном **акту** из времена деспота Ђурђа Бранковића, осим имена владалачке породице, налазе се имена црквених великодостојника. Међу њима је и име будимског архиепископа Саве, за кога се раније није знало. (Сава, епископ шумадијски, *Српски јерарси од деветиој до двадесетиој века*, Подгорица – Каленић – Крагујевац 1996, 488.)

У чему је проблем с овим чланком и због чега сматрамо да је квазинаучан? Најмањи проблем је у томе што је потписник реферата **наведени текст користио у ранијим радовима:**

1. Владан Гавриловић, Ненад Нинковић, „Попис свештенства Будимске епархије из 1771/1772. године“, *Зборник Матњице српске за историју* 85 (2012), 131–139. (даље: Гавриловић 2012)
2. Владан Гавриловић, „Стање Будимске епархије у години 1771/1772“, *Сенџандрејски зборник*, 4, Београд: САНУ, 2015, 95–98. (даље: Гавриловић 2015)

На пример, први пасус у чланку под бројем 2 чласи:

Много пре Сеобе 1690. године српски народ у Угарској имао је изграђену црквену организацију. Она је била оличена у једној од најстаријих српских митрополија на тлу угарске државе – у српској православној митрополији Будимској. Њен први епископ био је, вероватно још у време деспота Стефана Лазаревића и његовог наследника Ђурђа Бранковића, архиепископ Сава.

Нешто већи проблем је у томе што ниједан од трију рецензираних чланака (категорије М33, М51 и М44) није заиста **научноистраживачки рад**. Њихов оскудни садржај своди се на препричавање садржаја двеју цедуља, при чему нису постављена било каква научна питања нити понуђени било какви одговори.

Највећи проблем је у томе што се у сва три чланка понавља једна крупна и непријатна грешка, која показује да потписник реферата не познаје материју о којој пише. Наиме, извор из времена деспота Ђурђа који помиње потписник реферата није „акт“ нити „недовољно проверени документ“, већ **поменик (парусија) — рукопис** у којем су записивана имена приложника неког манастира или цркве. У овом случају у питању су два таква рукописа, од којих је један Поменик манастира Шудикове код Берана. Ова два извора, али и сва постојећа научна знања не дају ни мало простора да се *будимски архиепископ* Сава сматра старешином епархије чије је седиште било у угарском граду Будиму, већ је у питању владика који је резидирао у манастиру Ђурђевим ступовима у околини Берана – **у српској жупи Будимљи, која је у средњем и раном новом веку називана и Будимом**.

Овако крупан пропуст потписник реферата је начинио због лошег познавања извора и литературе, и због тога што се ослањао **искључиво** на непоуздани лексикон *Српски јерарси* Саве Вуковића. Аутор овог лексикона је погрешно идентификовао архиепископа Саву, а проф. др В. Гавриловић **преписао** садржај спорног чланка, не удубљујући се у питање порекла података. Тако је пренео Вуковићеву грешку у свој научни рад (вид. Табелу 2), и исту грешку поновио још два пута. Сава Вуковић је, међутим, био владика СПЦ, а потписник реферата је још увек редовни професор Универзитета у Новом Саду.

Да закључимо. Иако је аутор наведених текстова редовни професор, иако су наведени текстови публиковани у издањима угледних установа српске науке и културе, иако су их рецензирали угледни научници, наведени текстови **пример су квазинаучне хиперпродукције** и позивање истраживача на овакве историографске резултате не само да **није методолошки нужно**, већ је и непожељно. Такође, наведени текстови сведоче да проф. др В. Гавриловић суштински није компетентан да оцењује научну вредност Шулетићевих радова.

4. ЈОШ ЈЕДНОМ О НЕКОМПЕТЕНТНОСТИ ПОТПИСНИКА РЕФЕРАТА И УРУШАВАЊУ НИВОА НАСТАВНОГ И НАУЧНОГ РАДА НА ФФ

О томе да подношење овог реферата представља само један у низу поступака којима његови потписници континуирано срозавају ниво научног и наставног рада на ФФ говорићемо у посебној публикацији. Као што је речено, у питању је проблем који има има шири друштвени значај. Овде ћемо назначити само један детаљ, који доказује тврдњу да Катедра за историју српског народа у новом веку, упркос томе што је једна од најмногољуднијих организационих јединица на Одељењу за историју ФФ, нема довољно стручних наставника за реализацију квалитетне наставе на обавезном предмету *Историја српског народа (XVI–XVIII век)*.

Доказ се налази у списку литературе за припрему пријемног испита, који по-
лажу будући студенти нашег факултета. Овај списак се и у тренутку када пише-
мо ову примедбу налази на веб порталу ФФ, и када је реч о садржајима из исто-
рије раног новог века, **једини** уџбеник који се на њему налази је уџбеник проф. др
Радоса Љушића. „Алтернативни“ уџбеник, који су 2015. објавили др Војин Дабић,
др Михаел Антоловић и Душан Омчикус на налази се на овом списку. Комисију
која организује припрему пријемног испита на Одељењу за историју чине проф.
др Снежана Ферјанчић (античка историја), проф. др Марко Шуица (средњи век) и
проф. др Милош Јагодић (нови век).

Уџбеник о којем реч проф. др Радоса Љушић штампао је 2007. и 2008. у Заводу
за уџбенике и наставна средства (ЗУНС). У то време је обављао дужност директо-
ра овог предузећа, а осми члан *Закона о уџбеницима и дружим наставним средстви-*
ма (објављен у *Службеном гласнику* бр. 29/93, 62/06 од 19. јула 2006) предвиђао је да
лица запослена у ЗУНС-у не могу да учествују на конкурс за прибављање рукописа
за уџбеник. Касније је проф. др Р. Љушић основао породично издавачко предузеће
Фреска, где је у раздобљу 2012–2016. незнатно измењени рукопис уџбеника штам-
пао у шест издања. Стручни рецензент, на основу чије препоруке је Министарство
просвете и науке Републике Србије одобрило употребу овог уџбеника у гимназија-
ма је **проф. др Сузана Рајић**.

У даљем тексту навешћемо десетак исказа проф. др Р. Љушића, које проф. др
С. Рајић и проф. др М. Јагодић препоручују будућим студентима нашег факултета.
Примере и пагинацију наводимо према другом издању издавачке куће *Фреска* (Р.
Љушић, *Историја за трећи разред гимназије ошће и друштвено-језичког смера*,
Београд: Фреска 2013). Дакле, проф. Р. Љушић ученике и студенте поучава:

- Да су постови у Хришћанству и Исламу добили верски садржај одлу-
ком османских власти (стр. 69);
Турци су у начин исхране унели значајне промене. Пост код хришћана,
а рамазан код муслимана, добили су верски садржај, који је у дужем
периоду године одређивао њихов начин исхране.
- Да су због постова Срби били трома нација (стр. 97);
Пост је смањивао радну моћ појединаца, повећавао смртност услед
слабе ухрањености и чинио нацију тромом.
- Да је Педесетница (Духови) непокретан празник (стр. 103);
- Да је Свети Јован Крститељ Божји кум (стр. 103);
- Да је текија верска установа дервишких фанатика (стр. 64);
- Да је одлика дервишких редова верски мистицизам, а мистицизам је
тајанственост (стр. 61);
- Да је основна разлика између сунита и шиита у томе ко има право да
тумачи Куран (стр. 61);

Муслимани су подељени на суните и шиите, а њихова учења разликују се по питању – да ли после Мухамеда ико има право да тумачи Куран, муслиманску свету књигу у којој се посредством Мухамеда преноси Божја воља на вернике. Турци и остали муслимани су сунити, Иранци су шиити. Муслиманска вера познаје више дервишких, мистичних редова, од којих су најпознатији мевлевије и бекташије. Верски фанатизам прожет мистиком био је њихова одлика.

- Да су језуити научили Хабзбурге да буду лукави и театрални (стр. 85);
- Да је калвинизам напреднији од лутеранства (стр. 31);
- Да је у римокатоличкој цркви Ускрс непокретан празник од 1583 (стр. 103);
- Да је фолио формат књиге лист у облику свитка (проф. др Р. Љушићу није познат стручни израз фолио, па користи термин из домаћинства – **фолија**) (стр. 6);

Појавом пресе нестала је потреба за средњовековним списима у формату фолија. Замениле су их књиге мањег формата које су се лакше и једноставније користиле и остале незамењиве и непревазиђене до данас. Улогу књиге постепено преузимају визуелни медији – телевизија, филм, компјутер.
- Да су измишљене личности из народне књижевности Мали Радојица и Стари Вујадин били истакнути хајдуци (стр. 78);

Најпознатије хајдучке старешине су: Старина Новак, **Стари Вујадин**, Бајо Пивљанин, **Мали Радојица**, Лазар Добрић (Лаза Харамбаша), Станоје Главаш, Хајдук Вељко Петровић, Карађорђе Петровић.
- Да је ускочког старешину Илију Смиљанића (†1654) на положају сер-дара наследио син Никола (Никола Смиљанић је личност из 19. века!) (стр. 102);
- Да се „најславнији градитељ Османског царства“ звао Синан-паша (то је име великог везира с краја 16. века, а архитекта се звао Мимар Синан) (стр. 64);
- Да се Лепант (данас Нафпактос) налази на северној обали Пелопонеза (стр. 39);
- Да млетачка титула *дужд* (од лат. *dux* – војвода) значи вођ (стр. 101);
- Да је млетачка установа *Великој већа* била демократска установа племства (стр. 101);
- Да је Томас Мор погубљен због садржаја списа *Утопија* (стр. 15);

Енглез Томас Мор, који се у свом познатом делу *Утопија* (1516) залагао за укидање новчане економије и приватног власништва. У потрази за савршеном државном заједницом Мор је спорио краљу првенство у верским питањима, па је своје уверење платио главом.
- Да је Сервантес у роману Дон Кихот реално приказао шпанско друштво (стр. 39);

- Да су Петар Иљич Чајковски (1840–1893) и Ђакомо Пучини (1858–1924) стварали у првој половини 19. века и били савременици Наполеона Бонапарте (1769–1821) и Лудвига ван Бетовена (1770–1827) (стр. 132);

У уметности је преовладавао бидермајер, а јавља се и нови стил – романтизам. Као сликари, истицали су се Франциско Гоја, Ежен Делакроа, Вилијем Тарнер. У музици нагло је порастао значај опера, а као музички ствараоци, избили су у први план Бетовен, **Пучини**, **Чајковски**. Опера је ишла за корак испред романа, који у ово време постаје важан књижевни жанр. Међу књижевним ствараоцима предњаче Валтер Скот, Александар Пушкин, Џејн Остин, Стендал; а у филологији браћа Грим.

- Да је Марин Држић био познати дубровачки комичар (стр. 100);
- Да је писац Марко Миљанов био „војвода племена Куча, од рода Дракулића“ (треба: Дрекаловића) (стр. 238);
- Да је Томас Џеферсон пензионерске дане „провео у Монтичелу, где је и умро“ (стр. 109);
- Да је у време пада Бастиље 1789. у њој било „само пет лопова и два лудака“ (стр. 114–115);
- Да је Васељенска патријаршија најстарија православна црква (стр. 32);
- Да хришћани и муслимани имају различите менталне особине (стр. 62);

Прихватањем ислама људи су мењали веровање, начин живота, мишљење, чак и изглед, будући да су се муслимани разликовали од неверника и гардеробом. Све то утицало је да исламизовани свет стекне другачије менталне особине.

*

Наведени примери само су мали део садржаја којим су три потписника реферата доказала да немају довољно стручних знања, да би могли компетентно да процењују научне, наставне и педагошке квалитете доц. др Н. Шулетића.

У Београду, 4. марта 2019.

Доц. др Небојша Шулетић